

Asociația pentru Politică Externă, împreună cu Friedrich-Ebert-Stiftung, vă propune un Newsletter pe subiecte de politică externă și integrare europeană a Republicii Moldova. Newsletter-ul este parte a proiectului comun „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • MARTIE 2021 • NR.3 (181)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Newsletter-ul este realizat de Mădălin Necșuțu, redactor-coordonator

TEMELE EDIȚIEI:

1. Stela Jantuan, expertă politic: „Soluția este foarte simplă, iar aceasta este declanșarea alegerilor anticipate”
2. Cornel Ciurea, analist politic și cadru universitar: „Nu cred că vreo forță politică, în condițiile actuale, își poate îngădui luxul să ridice cota de tensiune și mai sus”
3. Nicolae Osmochescu, jurist, profesor universitar și fost judecător al Curții Constituționale: „Dacă Igor Grosu nu va fi votat, Parlamentul ar putea fi dizolvat, iar după 90 de zile ar putea fi organizate alegeri parlamentare anticipate”
4. Editorial de Mădălin Necșuțu, corespondent Balkan Insight și G4Media la Chișinău: „Republica Moldova, strânsă în menghina pandemiei și anticipatelor”
5. Opinia Expertului. Ion Tăbărbă: „După peste 25 de ani de evoluție constituțională, sistemul politic moldovenesc a ajuns într-un blocaj instituțional”

Știri pe scurt

 Președintele Maia Sandu a anunțat pe pagina sa de Facebook că vineri, 19 martie, va sosi în Republica Moldova primul lot de vaccinuri din cele aproape 100.000 de doze promise până la finele lunii martie. Acestea sunt oferite de România și UE fie bilateral, fie prin intermediul platformei internaționale COVAX. „Azi mai vine un lot de vaccin. În total, până la sfârșitul lunii martie, în Republica Moldova vor ajunge 46.000 de doze de vaccin prin platforma COVAX și alte 50.000 - din donația oferită de România. Le mulțumim încă o dată donatorilor COVAX și României pentru sprijin și solidaritate, în aceste vremuri dificile pentru toți”, a scris Maia Sandu pe pagina sa de Facebook. Președintele mai anunță că a cerut Ministerului Sănătății să pregătească în mod cât mai eficient procesul de distribuție a vaccinului către centrele de vaccinare și să asigure creșterea numărului de oameni vaccinați pe zi. Lotul trimis vineri a inclus 24.570 de doze de ser Pfizer prin COVAX.

 Ministerul Afacerilor Externe al Rusiei a acuzat SUA și UE că se amestecă în „treburile interne” ale Republicii Moldova. „În cele mai bune tradiții ale misionarilor americani, el (Dereck Hogan -n.r.) a postat pe site-ul ambasadei o predică despre democrație, pandemie, politicieni și oligarhi corupți, dificultăți economice și criza politică în care se află Republica Moldova. Soluția ieșirii din această situație, potrivit ambasadorului, poate fi „curajul și aderarea la principiile democratice”, care au demonstrat deja alegătorii din Moldova și din străinătate în ultimele alegeri prezidențiale, oferind „un alt pas istoric în dezvoltarea democratică” a țării”, a scris MAE rus într-un comunicat remis pe 17 martie. Reacția vine după ce ambasadorul american la Chișinău, Dereck Hogan a publicat pe site-ul anticorupție.md un editorial în care reaffirmă sprijinul pentru crearea unui cadru democratic în Republica Moldova condus de lideri fără probleme de natură penală.

 Președinta Republicii Moldova, Maia Sandu, l-a desemnat pe 16 martie premier pe Igor Grosu, liderul fostei sale formațiuni politice, Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS). Aceasta este a doua nominalizare pentru funcția de premier făcută de Maia Sandu, după ce luna trecută a desemnat-o pe Natalia Gavrilă, care nu a primit votul de încredere al deputaților din Parlamentul de la Chișinău. Maia Sandu a făcut această desemnare pentru că nu există un candidat care să fie susținut de o majoritate parlamentară formalizată, a declarat ea într-o conferință de presă după consultările cu grupurile parlamentare. Partidul Socialiștilor a reacționat și l-a desemnat pe ambasadorul Republicii Moldova în Rusia, Vladimir Golovatiuc, la funcția de premier, după ce Mariana Durlșteanu a anunțat chiar în ziua negocierilor Sandu-Dodon că renunță la candidatura sa. Din momentul nominalizării oficiale, Grosu are la dispoziție 15 zile să formeze echipa guvernamentală și programul de guvernare cu care va merge să ceară votul de încredere în Parlament.

Republica Moldova, strânsă în menghina pandemiei și anticipatelor

Mădălin Necșuțu

După un an de zile de la începerea pandemiei în mod oficial, Republica Moldova s-a confruntat nu numai cu o serie de convulsii pe partea medicală, dar și pe partea politică.

Alegerile prezidențiale au transformat criza medicală într-un subiect secundar. Autoritățile au funcționat mai mult într-o logică de campanie electorală în care și-au numărat și măsurat constant rating-ul politic, iar grija față

de oameni a fost la cote scăzute.

Acest lucru a fost consemnat încă de la alegerile parțiale din circumscripția Hîncești, atunci când lumea a fost chemată la urne, deși Republica Moldova

► își număra deja primele zeci de îmbolnăviri. La un an distanță, țara înregistrează peste 210.000 de cazuri și peste 4,500 de morți. Un bilanț tragic comparabil poate doar cu alte tragedii istorice din vremurile sovietice. Cu toate acestea, managementul politic defectuos a fost singura constantă a anului trecut și începutul lui 2021.

De la suprimarea libertății de exprimare în cazul presei pe relatarea dimensiunilor pandemiei, trecând apoi prin sărbătorile pascale cu un efect devastator de răspândire și până la alegerile prezidențiale când candidații au mers prin teritoriu aducând oamenii la un loc la întâlniri electorale. Pe tot parcursul anului 2020 și chiar și în prezent, Republica Moldova nu are încheiate acorduri bilaterale cu marii producători mondiali de vaccinuri. Foștii și actualii guvernanți prin extensia interimatului nu au întreprins mutări în acest sens. Ba mai mult, nici măcar în bugetul pentru 2021 nu s-au alocat bani pentru vaccinuri. Într-un efort pe ultima sută de metri s-au găsit 60 de milioane de lei, bani insuficienți însă pentru a vaccina în masă nici măcar 20% din populația țării.

Iar sarabanda acestor lupte politice este departe de a se finaliza. În timp ce o tabără susține că alegerile anticipate sunt singura soluție pentru asanarea clasei politice cleptocratice înrădăcinată de 30 de ani la putere în Republica Moldova, cealaltă tabără vrea să-și păstreze privilegiile de castă și să continue spolierea resurselor statului și de a-și continua afacerile oneroase. Soluția alegerilor parlamentare anticipate pare amânată cel puțin până la mijlocul verii acestui an, iar soluția medicală pentru rezolvarea crizei sanitare se amână pentru un termen nedefinit într-o mare de incertitudine pentru viitorul țării.

Soluția este foarte simplă, iar aceasta este declanșarea alegerilor anticipate

Interviu cu Stela Jantuan, expertă politic

Crebuie să fie soluționată într-o manieră inteligentă și prin consens, iar alegerile anticipate sunt soluția punerii țării pe un făgaș normal. Acestea sunt doar câteva din ideile desprinse în urma unui interviu pe care l-am realizat cu analista politică, doamna Stela Jantuan. Dânsa ne-a mai vorbit despre cum este folosită imagologic tema vaccinurilor împotriva coronavirusului și ce ar trebui autoritățile să facă în această privință din perspectiva jocului politic. Vă invităm să citiți interviul integral:

■ Care ar fi soluțiile de ieșire din actuala criză politică care s-a suprapus și peste această perioadă pandemică în Republica Moldova?

■ Eu aici nu aș fi de acord că s-a suprapus, deoarece Moldova se află în criză politică deja de mai mulți ani. Criza a fost întreținută în mod artificial de către fosta guvernare a lui Vladimir Plahotniuc, atunci când statul a fost controlat de un singur partid și, de fapt, de o singură persoană. Această criză este permanentă în Republica

Moldova. În fiecare an însă se agravează, se aprofundează, și nu se știe care va fi finalitatea ei și până unde poate ajunge.

Pandemia este mai mult un catalizator al acestor procese care au loc în Republica Moldova deja de mai mulți ani. Ieșirea din criză este foarte simplă, deoarece până acum, clasa politică din Republica Moldova se folosea de acest slogan care era unul mai mult manipulatoriu și care îi permitea să se mențină la guvernare. Adică, politicienii din Republica Moldova obișnuiau să spună că noi avem de ales întotdeauna „răul cel mai mic” și această paradigmă se păstra și se folosea de către toți politicienii. Și de ce Republica Moldova, în secolul XXI, trebuie să aleagă din „răul mai mare pe cel mai mic”? Ieșirea din această situație este la suprafață. Situația nu trebuie folosită după legile vechi, dacă vrem să construim ceva nou. Iată de ce eu cred că trebuie să ieșim odată și pentru totdeauna din acest cerc vicios.

Soluția este una foarte simplă în situația în care ne aflăm - declanșarea alegerilor anticipate. Pentru aceasta însă trebuie să

fie pregătită clasa politică din Republica Moldova. Majoritatea fracțiunilor parlamentare prezente în Parlament nu vor această cale.

■ În afară de PAS, nu văd altă formațiune care ar vrea anticipate, care sunt motivele?

■ Nu vor, deoarece majoritatea acestor fracțiuni nu vor mai intra în Parlament iar acest fapt este rezultatul activității lor pseudo-politice. În Moldova nu se mai operează cu termeni politici de foarte mult timp. În Moldova, instituțiile statului, așa cum sunt Curtea Constituțională, Procuratura Generală, sistemul judiciar, ele trebuie scoase în afara jocului politic, etc. Actorii politici trebuie să fie puși în spatele unor „linii roșii” de care nu mai pot să treacă.

La noi s-a vorbit prea mult despre altfel de politică, dar de fapt s-au urmat toate clișeele politice de până acum. Nu s-a inventat nimic nou și nici nu s-a căutat o ieșire din această veche paradigmă politică, deși era foarte simplă. Atunci, în 2019, când se declara că vom merge conform legilor și deciziilor Curții Constituționale, au legiferat, de fapt, acțiunile ilegale ale regimului Plahotniuc care și-a inventat aceste legi și aceste decizii ale Curții Constituționale pentru a suprima statul, pentru a-l captura. Și cum să ieșim acum din acest cerc vicios dacă vrem să mergem cu politici noi, dar după reguli vechi? Încă de atunci trebuia anulată multitudinea de legi care au permis capturarea statului și de mers înainte. Poate unele partide nu au avut experiență politică, dar au procedat la fel ca alții, nici nu au apelat la experții din societatea civilă pentru a depăși această situație.

Scenarii și așteptări din partea opiniei publice

■ Aș dori să vorbim de acest moment, 23 martie, atunci când expiră cele trei luni ale interimatului actualului cabinet al domnului Ciocoi. Ce ar putea să spună Curtea Constituțională după expirarea acestui termen?

■ Se spune că fiecare stat are ideologia sa. Dacă noi vorbim de Republica Moldova, atunci nu există niciuna de mai bine de 30 de ani, deși un spațiu simbolic se păstrează. Iar acesta este cel în care se păstrează anumite clișee autohtone. Politicienii moldoveni vând iluzii în permanență poporului. Există o incapacitate de a înțelege situația, de a face o analiză corectă, de a da un diagnostic adecvat situației și de a elabora o strategie adecvată acestei situații.

Această dată de 23 martie este de asemenea o iluzie. A fost din start o cale greșită pe care au abordat-o politicienii proeuropeni. Prevederile constituționale sunt foarte clare și n-ar trebui să ne jucăm cu legea supremă dacă dorim ca statul să revină într-un spațiu constituțional și legal.

După desemnarea doamnei Gavriliță și apoi eșecul la vot în Parlament pentru învestirea, trebuiau să aibă o strategie ulterioară mai clară pentru anticipate.

În cazul în care nu mergi pe această cale, cum poți evita această normă constituțională? Cum poți să ajungi la alegeri anticipate, dacă instrumentul străzii nu este utilizat sau acceptat? Cum am putea avea anticipate în afara cadrului constituțional și legal? Acest lucru era clar din start- ori ai o strategie a străzii și atunci poți merge înainte, ori găsești alte argumente. Pentru că situația care s-a creat depășește cadrul constituțional și legal, fiind una eminentă politică.

Sunt necesare abordări politice ca să ieșim din acest impas. Aceasta este practica mai multor state care au mers pe calea democratică pentru a ajunge la soluții ce ar putea aduce democrația pe un fâgaș constituțional și legal.

Pentru o astfel de strategie trebuie să ai aliați în Parlament sau printre extraparlamentari cu care să discuți pentru a ajunge la o strategie comună. Un singur partid nu poate realiza o astfel de strategie, iar în lipsa acesteia riști să ieși din spațiul constituțional și legal.

Ce se va întâmpla după 23 martie, dată care deja s-a imprimat în conștiința oamenilor ca soluție magică pentru anticipate, rămâne de văzut. Dar cred că este o cale perdantă. În afara dialogului, tu (ca partid -n.r.) nu poți ajunge la această variantă. Și vorbim despre o soluție politică, oricât ar fi ea de nepopulară.

Din punct de vedere al tehnologiilor politice, de exemplu, dacă proiectezi opinia publică pe o anume dată, trebuie să existe un plan concret. Când predispuși opinia publică la o anumită idee și nu livrezi conform așteptărilor, atunci poți pierde din rating și popularitate ca politician care știe ce are de făcut.

„Războiul geopolitic al vaccinurilor”, o temă falsă

■ Ce ne puteți spune despre confruntarea imagologică dintre Maia Sandu și Igor Dodon pe subiectului vaccinurilor împotriva COVID-19?

■ Vreau să vă spun că și această situație este o agendă falsă pentru Republica Moldova și situația în care ne aflăm. Pe deoparte, îl avem pe Igor Dodon care a luat situația administrării pandemice sub aripa sa și a administrat-o extraordinar de prost. De altfel, ceea ce a făcut Igor Dodon a și condus la situația asta deplorabilă în care ne aflăm azi. Căci Republica Moldova, cu o populație de 2,5 milioane, ar fi putut face față pandemiei mult mai bine. Igor Dodon a administrat pur și simplu foarte prost situația. Pe de cealaltă parte, o avem pe Maia Sandu care ia în calcul acum, în acest moment, organizarea alegerilor anticipate și depășirea crizei pandemice.

În opinia mea, în prezent, sub două probleme care se confruntă și chestiuni care se autoexclud. Pe de o parte, prioritatea numărul unu sunt alegerile anticipate, un lucru clar și susținut de alegătorul, iar pe de altă parte, criza pandemică nu trebuie să fie politizată. Ea nu trebuie să fie politizată, ci trebuie să fie soluționată. Această confruntare între instituții nu conduce la soluționare și în aceasta constă esența acestei politici de pe

Bâc. Politică și geopolitică se face din toate subiectele de pe agenda zilnică.

De exemplu, noi avem de soluționat situația pandemică. Dodon și guvernul său Chicu nici nu au planificat în bugetul statului mijloace pentru procurarea vaccinurilor în 2021. Nu a fost prevăzut măcar un plan de vaccinare. Ei spun acum că atunci nu era gata niciun vaccin, ne spuneau povești, pe când toate țările făceau contracte de achiziționare a lor.

Dacă Igor Dodon nu a făcut acest lucru, din punct de vedere politic, trebuie să ajungem nu la „lockdown” (izolare -n.r.), ci la vaccinare. Deoarece izolarea nu a rezolvat nimic în Republica Moldova în lipsa unui plan clar, strict și coerent de aplicare a restricțiilor sanitare în Republica Moldova.

De ce spun asta, deoarece „disputa vaccinurilor” este o agendă falsă nu va aduce dividende politice nici lui Igor Dodon și nici Maiei Sandu. Populația în Republica Moldova este diferită față de cea din alte țări europene. Pe oamenii noștri nu îi interesează de unde vor veni aceste vaccinuri, ci să fie vaccinați.

SUA și UE oricum nu le-au cerut partidelor de dreapta să boicoteze vaccinurile rusești, așa cum nici Rusia nu i-a cerut lui Dodon să facă mare scandal pe această temă. Aceasta este o temă internă a lor pe care o folosesc și o folosesc fără talent.

■ Apropo de Rusia, de ce credeți să nu a intervenit să trimită ajutoare, dacă SUA și UE au făcut deja în privința vaccinurilor. Nu a dorit sau nu a putut?

■ Dacă dorim într-adevăr să înțelegem ce se întâmplă, trebuie să lăsăm geopolitică și alte chestiuni nesemnificative și să înțelegem că Rusia nu l-a susținut pe Dodon la alegerile prezidențiale și aceasta era foarte clar. Acea susținere care i-a fost acordată în parlamentarele din 2014 și în prezidențialele din 2016, nu urmat și în 2020. Și nu pentru că a fost pandemie.

Dar dacă mai țineți minte, când Igor Dodon declara aici în Moldova că pleacă

în Rusia, peste jumătate de oră, Dmitri Peskov, purtătorul de cuvânt al lui Putin, spunea că Dodon nu are nicio întâlnire cu președintele rus. Rușii nu l-au susținut și nici nu i-au dat acel credit de 200 de milioane de dolari. Acesta ar fi fost foarte important pentru Dodon în perioada aceea. Nici până azi nu e clar care a fost problema acelui credit. În plus, dacă Rusia ar fi vrut să-l ajute pe Dodon, ar fi făcut același gest ca al României. Moscova putea să trimită ajutor umanitar sub formă de 200-300.00 de vaccinuri, dar nu a făcut-o, ceea ce înseamnă că Rusia nu este interesată de Igor Dodon, cât poate este interesată de partidul lui Igor Dodon, poate singurul partid de stânga loial Rusiei.

Rusia în raport cu Igor Dodon și planurile sale de viitor

■ **Analiștii discută din ce în ce mai des cum că Igor Dodon nu ar mai fi dorit la conducerea acestui partid., Dvs. cum vedeți această ipoteză?**

■ Cred că Rusia a demonstrat deja, atunci când și-a retras susținerea pentru el, cum că Igor Dodon nu mai este persoană dezirabilă pentru Rusia care să-i reprezinte aici interesele. Dar Rusia nu are alt lider aici. Oricât s-ar vorbi, Igor Dodon rămâne în funcția sa de președinte al socialiștilor, iar Federația Rusă nu are cu altcineva cu cine să discute. De acest lucru se folosește, de altfel, și Igor Dodon.

Soluția în această situație este una politică, care nu este acum acceptată, deoarece unii experți susțin că în acest caz va scădea popularitatea doamnei președinte. Soluția de ieșire din situația curentă este totuși una politică.

Deci, PAS trebuie să discute cu acel partid politic din Parlament care cât de cât este gata de alegeri anticipate, adică Partidul Socialiștilor. El formează această majoritate parlamentară. Din punct de vedere politic, cred că trebuie discutat cu acest partid, fără alte coaliții, despre cum se poate ajunge la alegeri anticipate.

În viziunea mea, Maia Sandu comite o greșală strategică și tactică. Ei i s-a impus cumva situația ca să ceară acest „lockdown” și acum s-ar inversat rolurile. Dacă acest lucru era cerut de toate partidele din Parlament, care nu doreau alegeri anticipate și invocau acest lucru ca argument principal, acum Maia Sandu care vorbea despre alegeri anticipate și data de 23 martie ca finalitate a mandatului interimar al premierul Ciocoi.

Dar acum rolurile s-au inversat. Maia Sandu este forțată să impună „lockdown”-ul în țară, iar majoritatea parlamentară și Guvern lasă de înțeles că nu este nevoie de „lockdown”.

Această situație este destul de periculoasă, deoarece Igor Dodon are două instrumente importante: majoritatea parlamentară și acest guvern în exercițiu. Folosindu-se de aceste două instrumente, el poate să vorbească acum exclusiv de vaccinare și nu de „lockdown” sau restricții sanitare.

În acest caz, toată inițiativă va fi preluată de această majoritate nocivă parlamentară, care ar putea, dacă ar avea minte, să deoace în genere toată ideea anticipatelor. Și atunci situația devine nefavorabilă pentru președintele Maia Sandu, ea trebuind să se gândească foarte bine cum administrează această situație.

■ **Ar mai putea fi valabil acel scenariu în care socialiștii ar putea iniția procedura de impeachment (demitere-n.r.) a președintelui Sandu?**

■ Nu au nevoie de acest scenariu, ei vor să preia inițiativa de vaccinare. Atunci când Maia Sandu a anunțat recent decizia Consiliului Suprem de Securitate cum că recomandă Guvernului să se ocupe de asta, din acel moment mingea este în terenul socialiștilor cu majoritate parlamentară și guvern în exercițiu.

■ **Vă mulțumim!**

Mădălin Necșuțu

Nu cred că vreo forță politică, în condițiile actuale, își poate îngădui luxul să ridice cota de tensiune și mai sus

Cornel Ciurea, analist politic

Pandemia de coronavirus peste care s-a suprapus și o criză politică în Republica Moldova a condus la o situație internă alarmantă în Republica Moldova. Am încercat să decriptăm care ar putea fi unele din soluțiile depășirii acestui moment dificil, în condițiile în care Republica Moldova nu are nici vaccinurile necesare combaterii bolii și nici soluții politice de formare a unui guvern care într-adevăr să lupte cu pandemia care s-a instalat de mai bine de un an în țară. Am încercat să aflăm răspunsuri la aceste probleme într-un interviu pe care l-am realizat cu analistul politic, Cornel Ciurea. Vă invităm să citiți integral discuția noastră.

■ Domnule Ciurea, ne aflăm într-un moment dificil când, peste o pandemie, Republica Moldova se află și într-o criză politică. Care sunt în viziunea Dvs. soluțiile de ieșire din criză?

■ Cred că important este dialogul între forțele politice care pentru moment este blocat din motive greu de explicat. Este vorba de o miză excesivă a unor forțe politice pe deciziile Curții Constituționale în așteptarea că le vor face dreptate. Asta deși, în mod repetat, Curtea Constituțională dă niște decizii care sugerează cumva forțelor politice să accepte dialogul și compromisul.

■ Așadar, este un suspans. În primul rând, Președinția și-a luat o pauză de gândire, stabilindu-și un termen de 23 martie. Cumva un termen supt din deget - trei luni de la demisia guvernului Chicu - mizând cumva tot pe un termen de interpretare a Curții Constituționale din 2013. Dar această pauză cred că este mai curând pentru meditații, pentru reconsiderarea poziției politice pentru că presiunile în societate sunt foarte mari și în creștere. Nu cred că vreo forță politică, în condițiile actuale, își poate îngădui

luxul să ridice cota de tensiune și mai sus, iar alegerile anticipate, ca soluție politică tocmai spre asta ar conduce.

Suntem într-o pauză pe care și-a oferit-o în primul rând Președinția pentru a-și reconsidera poziția politică și a o clinti cumva de pe poziția inițială. Între timp, presiunile din cealaltă parte, a adepților formării unui guvern nou, sunt în creștere, tocmai datorită pandemiei și situației economice.

Disputa vaccinurilor

■ Cei doi jucători majori - Maia Sandu și Igor Dodon – au o confruntare imagologică pe care dintre vaccinuri este mai bun și cine ajută mai mult Republica Moldova. Maia Sandu are de partea sa ajutorul UE și SUA, dar Igor Dodon are un imperiu mediatic pe care îl folosește abil pentru a promova vaccinul rusesc Sputnik V care se lasă oricum așteptat. Cum vedeți Dvs. acest război imagologic între cele două forțe politice?

■ Este un război al vaccinurilor destul de complex. Disputa este deja istorică: cine este de vină că până acum nu avem vaccinuri într-un număr suficient. În special susținătorii doamnei Sandu consideră că guvernul anterior, controlat politic de Socialiști, a întârziat foarte mult în a mobiliza și a aloca resursele necesare pentru obținerea acestor vaccinuri. Exemple servesc statele din Uniunea Europeană, ceea ce mi se pare oarecum nedrept pentru că statele din UE au avut anumite avantaje în obținerea acestor vaccinuri.

De asemenea, este vorba și de o confruntare geopolitică în cadrul acestor vaccinuri pe care, pentru moment, eu cred că o câștigă Președinția, pentru că a fost adus în Moldova un vaccin de tip occidental – AstraZeneca. De asemenea, pe platforma COVAX vor fi aduse în continuare vaccinuri de tip occidental. Evident, socialiștii încearcă să promoveze vaccinul Sputnik V.

În cazul dat, această victorie imagologică a fost cumva întru chipată de aducerea vaccinurilor și prezența la aeroport a Președintelui țării și a domnului ambasador al UE, Peter Michalko. În fond, disputa este cumva tranșată. Primul vaccin este cel european. Cred că spre final ne vom mișca spre un anumit compromis, o acceptare în egală măsură a tuturor vaccinurilor care vor fi înregistrate, atât cel rusesc, dar și cel chinezesc, cu condiția să fie acceptabil ca preț și relativ inofensiv pentru populație, în sensul de a nu avea efecte adverse. Eu nu cred că această bătălie, care a avut un început, și el este favorabil Președinției, va avea și un final. Se va merge către o pace într-un război care a început destul de crâncen, dar care se va încheia cu o înțelegere generală că toate vaccinurile sunt bune, cu condiția să fie accesibile.

■ Ce se întâmplă cu firma care ar fi trebuit să aducă Sputnik V în Republica Moldova?

■ Sunt mai multe explicații. În primul rând, există senzația că și oferta de vaccin Sputnik încă nu este suficientă. A mai fost și eșecul aducerii în Transnistria a Sputnik V de către ruși. Nu cunoaștem motivele pentru care acel vaccin nu a fost adus.

Cred totuși că, pentru moment, rușii nu sunt capabili să ofere suficiente cantități de vaccin. La fel și occidentalii, deoarece cantitatea este

extrem de mică. Pe piață nu poți găsi astăzi vaccinuri. Pe de o parte, avem o confruntare geopolitică, dar este una mai degrabă simbolică, deoarece cantitatea de vaccinuri aduse din Occident este infimă, iar victoria nu este definitivă. De asta spun că nu prea are rost să fie dus până la final acest război. Din contra, cred că la un moment dat va fi încheiată o pace între forțele politice și ne vom orienta spre acele vaccinuri care vor fi accesibile.

■ Ce s-a întâmplat cu doctorii din UTA Găgăuză care nu s-au lăsat vaccinați din primă. Au fost ei victimele dezinformărilor din presa de limbă rusă sau poate există altă cauză?

■ Aici ar fi mai multe explicații. Un al treilea element al „războiului vaccinurilor” este desigur eficiența lor. Lupta pentru „mințile și inimile oamenilor” de a-i convinge că vaccinurile cele tradiționale ruse sau cele mai sofisticate din Occident sunt mai performante.

Eu cred că, în mare parte, populația Găgăuziei, Taraclia au căzut sub influența acestei propagande, dar care vizează toate părțile, că Sputnik V este mai eficient și aparent inofensiv în raport cu AstraZeneca, despre care se vorbește că ar produce anumite efecte adverse colaterale.

Asemenea frici au fost alimentate politic. Este și firesc. Conducerea Găgăuziei este ancorată geopolitic și din această cauză are rolul de a promova vaccinul rusesc. Eu cred că în momentul actual, toate forțele politice din țara noastră, atât cele prooccidentale, cât și cele prorusești sunt antrenate în această confruntare geopolitică. Și promovarea vaccinului face parte din instrumentele de influență geopolitică la care recurg toate forțele politice. Era și firesc ca

doamna Irina Vlah să facă aluzie la ceea ce a făcut aluzie. M-aș fi mirat dacă ea nu ar fi făcut asta.

Avantaje imagologice pentru Vest

■ UE și SUA au câștigat detașat războiul imagologic în privința ajutorului dat Republicii Moldova pe timp de pandemie. De ce nu a intervenit și Rusia, nu a avut puterea de a trimite ajutoare la Chișinău sau nu a dorit?

■ Eu cred că nu s-a dorit o implicare foarte puternică a Rusiei la Chișinău. Dacă ar fi vrut, cred că ar fi găsit modalități de a se infiltra și de a aduce aceste vaccinuri. În general, în ultimul timp, se vorbește despre faptul că implicarea Rusiei este relativ modestă.

Rusia rămâne în zonă, ea dispune de un arsenal variat de instrumente și arme geopolitice, dar le folosește cu suficientă moderație și circumspecție.

În acest caz, Rusia nu a dorit să forțeze nota. De altfel, am văzut că una din explicații ar fi chiar discursul președintelui Maia Sandu care nu conține elemente antirusești. În ultimul timp, vorbind despre conflictul transnistrean nu menționează pericolul rusesc. Cumva, ea topește toate subiectele într-un melanj anticorupție, ceea ce demonstrează că Rusia nu vrea să forțeze nota și pentru faptul că dorește o relație funcțională cu Președinția și acest lucru am impresia că este apreciat la Chișinău.

Forțele prorusești din Moldova nu s-au împotrivit în acest război imagologic al vaccinurilor despre care spuneți. El a fost sărbătorit cu un relativ fast la aeroport. Nimeni nu s-a opus, nimeni nu a criticat acest lucru. Rusia preferă în acest război deocamdată să evolueze de pe poziția secundă și să urmărească

din culise desfășurarea acestei lupte, având posibilitatea oricând să intervină mai ferm, dacă va fi cazul.

■ **Președintele Maia Sandu și-a făcut deja cunoscută poziția cum că nu va accepta negocieri cu partidele politice, până pe 23 martie cel puțin? Ar fi folositor sau nu Socialiștilor acum să inițieze procedura de impeachment?**

■ În primul rând, socialiștii, presupun, speră foarte mult că Maia Sandu se va răzgândi și va începe procedura cu partidele mai devreme, nutrinde această speranță că Socialiștii sunt destul de rezervați în a declanșa procedura de impeachment pentru că, din punct de vedere politic, inițierea procedurii este împovărătoare. Ea conține riscuri latente pentru socialiști și din această cauză este, dacă vreți, un fel de „armă nucleară” la care recurgi în extremis. Nu cred că socialiștii au ajuns în această fază de disperare și din această cauză, cred că vor prefera să acceseze alte soluții.

■ **Ar putea avea loc proteste de stradă împotriva Maiei Sandu din partea Socialiștilor. Le-ar folosi lor asta, sau s-ar întoarce împotriva lor?**

■ Atât Maia Sandu, cât și socialiștii nu se grăbesc să inițieze aceste acțiuni de protest. Pentru socialiști, soluția optimă este de a o aduce pe Maia Sandu la masa de negocieri. Orice acțiune violentă sau provocatoare din partea lor ar întârâta-o pe Maia Sandu. Ar crea o anumită frică de insecuritate care ar produce acțiuni de retorsiune și reacții adverse din partea ei. Din această cauză, chiar dacă războiul este în desfășurare între Președinție și Parlament, majoritatea parlamentară, cred că nu va recurge pentru moment la acțiuni vizibile ostile față de Maia Sandu. Tocmai să îi lase și ei spațiu suficient de manevră pentru a reflecta în liniște. Să ajungă ea

singură la concluzia că negocierile sunt preferabile adversităților și războiului.

Sondaje și re poziționări politice pe anticipate

■ **Cum vedeți răzgândirea lui Igor Dodon și PSRM din decembrie 2020 și până în februarie 2021 în privința alegerilor anticipate? Ce s-a întâmplat între timp?**

■ Ideea alegerilor anticipate pe care o promovau anterior Igor Dodon și socialiștii ținea de o anumită supărare față de un anumit număr de deputați care s-au desprins de la matcă și erau transformați în turiști politici, ceea ce creează o neliniște în Parlament și un sentiment de acută instabilitate. Apoi, situația în Parlament s-a stabilizat. Acești deputați au fost repartizați în câteva echipe care s-au consolidat și au devenit actori constanți în Parlament. Și în aceste condiții temerea de a pierde majoritatea a trecut pe planul doi, iar alte griji au început să-l preocupe pe domnul Igor Dodon. Sigur, din punct de vedere politic, este ascensiunea Maiei Sandu. În aceste condiții, dizolvarea Parlamentului ar rezolva pentru Socialiști și alte fracțiuni politice o aplicare a scenariului ucrainean din 2018 legat de dizolvarea Parlamentului. Asta este explicația politică.

Există însă și explicația social-economică: în condițiile unei pandemii și crize economice, precum și a unui guvern în demisie, dizolvarea Parlamentului reclamă foarte mult timp și poate să producă foarte multe neplăceri populației. Și această pretenție sau această insistență a socialiștilor asupra păstrării sau creării unui guvern nou este acoperită de situația social-politică.

■ **Apropierea aceasta între Igor Dodon și PSRM de Ilan Șor și „transfugii**

politici” cum o vedeți? Cum se vede această apropiere imagologică Dodon-Șor de a forma un nou guvern? Îl va avantaja pe termen mediu-lung pe Igor Dodon sau nu?

■ Pe de o parte, există această apropiere firească pentru că Igor Dodon a pierdut susținerea Partidului Democrat și în aceste condiții, în ideea rămânerii în Parlament, trebuia să-și consolideze majoritatea. Singurul partener accesibil și abordabil a fost Partidul Șor.

De multe ori, scopul scuză mijloacele, astfel încât a fost creată această majoritate parlamentară formalizată, împreună cu ceea ce se cheamă „grupul parlamentar toxic” al lui Șor. Pe de altă parte, vedeți că această toxicitate produce efecte politice. Socialiștii nu îndrăznesc să formeze o alianță oficială cu acest grup, având anumite rezerve față de acest grup. Aceste rezerve sunt păstrate în continuare practic de toate fracțiunile din Parlament. Și Partidul Democrat vorbește despre „linii roșii” și în mod surprinzător Pro Moldova vorbește despre linii roșii, precum și Platforma DA, „linia roșie” însemnând aici crearea majorității parlamentare cu grupul Șor.

Situația din punct de vedere obiectiv este ilogică pentru că este greu să distingi, de exemplu, între grupul Șor și grupul Pro-Moldova. De ce Partidul Democrat este abordabil de către PAS, dar grupul Șor nu este abordabil. Singura explicație cât de cât convingătoare pe care am auzit-o este că, spre deosebire de domniile Pavel Filip și Andrian Candu, domnul Șor a primit o pedeapsă în primă instanță, dar nu este una definitivă. Argumentul, din punct de vedere procedural, nu este unul convingător. Pe de o parte, există această reținere în Parlament și aversiune față de grupul Șor, dar

aceasta nu are rădăcini raționale, ci este mai degrabă inspirată din afară și este cumva ideologizată.

Negocieri trilaterale: păpușari și păpuși

■ Înainte se vorbea de acest binom Plahotniuc-Dodon, putem vorbi acum de un trio Dodon-Șor-Plahotniuc?

■ Da, se vorbește, în condițiile actuale, despre existența acestui trio. Haideți să încercăm să înțelegem semnificația acestui triunghi. Se presupune că există o conspirație tenebroasă a unor forțe oculte în care, din punct de vedere politic, frâiele puterii se află în mâinile lui Dodon, dar acesta este pe ascuns manipulat și tras de „celebrii păpușari” Vladimir Plahotniuc și Ilan Șor.

O asemenea acțiune mi se pare nerealistă. Din punct de vedere al acțiunii politice, nu cred că putem să vorbim despre faptul că domnul Dodon se află sub papucul domnului Plahotniuc. Asta nu înseamnă că nu pot să existe anumite contacte în cadrul acestui triunghi, deoarece, de exemplu, sunt două funcții politice extrem de importante care în mod obligatoriu trebuie să fie luate în calcul la formarea unei majorități în Parlament – Pentru Moldova, Pro-Moldova și Partidul Democrat. Ori dialogul cu, cel puțin cu Pro-Moldova și Pentru Moldova, care conține două elemente - unul Șor și altul Plahotniuc - poate fi purtat printr-o mediere cu oligarhii care se află peste hotare.

Pentru a menține o relație funcțională, politicienii din Moldova, de ce nu socialiștii, trebuie să discute cu cei care se află în Cipru sau Israel. Contacte sunt cu siguranță. Anumite coordonări se fac, dar de vorbit despre o mașinațiune, sau conspirații, nu cred că este cazul acum.

Ultimul sondaj BOP a arătat o scădere mare a PSRM și o urcare mare a PAS-

ului. Mai mult, există concurență serioasă pe stânga pentru Socialiștii din partea Partidului Șor și Partidului Nostru. Ar putea explica acest lucru răzgândirea PSRM în ceea ce privește alegerile parlamentare anticipate?

Pentru moment, socialiștii se află pe locul doi în sondaje. Unele sondaje arată o descreștere mai mare sau mai mică. De exemplu, în cazul sondajului BOP, aș reproșa faptul că nu împărtășesc întru totul această imagine politică pentru că BOP-ul nu îl ia în calcul pe Usații. Noi cu toții înțelegem că, în cazul unor alegeri, Usații va trece pragul parlamentar. Și în condițiile în care socialiștii stau prost în sondajul BOP-ului, nu este clar de unde vor lua voturi. Și mai mult, socialiștii nu prea pot să scadă pentru că au și ei o limită de cădere.

Un partid nu poate să se prăbușească în asemenea hal pentru că nu există motive pentru așa ceva. Cum socialiștii sunt forța dominantă pe stânga, nu este clar de unde va lua voturi Usații care joacă și pe dreapta și pe stânga. BOP-ul nu cred că oferă o imagine clară și credibilă a imaginii politice pentru moment, dar putem accepta, urmărind toate sondajele, că s-a produs o anumită descreștere și PSRM se află pe locul doi, după PAS, în preferințele alegătorilor.

Evident, această situație îi pune pe gânduri și îi oprește din această mișcare pe care au avut-o spre anticipate. Răzgândirea are la bază niște explicații raționale și calcule politice. În mediul nostru al experților, toată lumea împărtășește ideea că socialiștii de pe locul întâi au trecut pe locul doi.

Moscova joacă la două capete

■ Există voci exprimate public care spun că Igor Dodon nu ar mai fi dorit la cârma PSRM de către Moscova. Întrebarea este, există lideri în PSRM

care l-ar putea înlocui ca anvergură pe acesta la cârma formațiunii? Dacă da, cine ar putea emite pretenții la această funcție?

■ Mergând pe această ipoteză că la Moscova nu toată lumea este încântată de poziția pe stânga a domnului Dodon, aici aș face o remarcă. Totuși, nu cred că Moscova dorește înlăturarea definitivă a domnului Dodon. Cred că Moscova, în condițiile actuale, dorește creșterea unor forțe politice paralele în Republica Moldova. Apropo, acest lucru îl observăm astăzi pe scena noastră în „războiului vaccinurilor” și asupra crizei economice. Deci, putem admite că forțele politice care vor acum alegeri anticipate, cu excepția PAS-ului, și vor să intre în Parlament - Partidul Nostru și Congresul Civic - sunt cumva purtătorii stindardelor prorusești și aspiră la rolul de cel puțin co-lider a mișcării pro-ruse. Ei vor să-l marginalizeze pe Dodon pe scena politică internă. Rusia promovează, probabil, aceste proiecte politice.

■ Congresul Civic condus de Mark Tcaciuk, are el vreo șansă să treacă de pragul de 6% sau ar putea intra într-o combinație politică de genul unui bloc cu Renato Usații ca să ajungă în Parlament?

■ Congresul Civic este transparent în propriile intenții și trebuie crezut pe cuvânt. Pentru moment, Congresul Civic nu are nicio șansă să treacă pragul. Tocmai din această poziție, ei strigă, sus și tare, ideea protestelor populare. Deoarece numai prin tulburarea apelor pot reuși.

Prin crearea unei situații de instabilitate prin punerea la punct a Parlamentului și a lui Igor Dodon - pentru că înrâncenarea lor nu merge în egală măsură înspre Președinție și Parlament, deoarece se simte o ură pentru PSRM, dar nu sunt nici adepții Maiei Sandu, ceea ce îi poziționează pe stânga – ei speră că vor putea să atragă electoratul de partea lor.

■ **Se încearcă acreditarea ideii de către cercurile socialiste și media afiliate lor că Maia Sandu ar fi un nou Plahotniuc care nu respectă Constituția. De unde această idee?**

■ Ea pornește de la anumite reacții ale doamnei Sandu care se comportă destul de autoritar și nu ia în calcul interesele altor grupuri politice, sub un pretext poate valabil pentru dreapta, dar care nu este deloc democratic. Pretextul este că o parte din societatea moldovenească este profund coruptă, viciată și trebuie să fie înlăturată politic. Este vorba de un anumit rasism politic care împarte societatea în „oameni buni”, cu drept de a ocupa locuri și de a face carieră politică, și „oameni răi”, care trebuie să dispară de pe scena politică. De altfel, comparația cu Plahotniuc nu rezistă, deoarece domnul Plahotniuc nu avea asemenea apucături. El era altfel și era mult mai inclusiv din punctul acesta de vedere și elementul-cheie la el era, desigur, banul. Cine accepta puterea banului, intra în joc și juca, cine nu, ieșea din scenă. În cazul Maiei Sandu, viziunea sa politică are altă sorginte și din punctul meu de vedere, este mai restrictivă și dacă va fi împinsă mai departe, va deveni chiar periculoasă.

În ceea ce privește oligarhia în Republica Moldova, în general, chiar dacă domnul Plahotniuc a fost eliminat, exista o anumită acceptabilitate. Ca și în România și Ucraina, oamenii cu bani erau priviți cu o oarecare admirație și erau acceptați.

În cazul doamnei Sandu, această ură față de o anumită parte a societății este constantă, este ireconciliabilă, intransigentă și dacă va fi împinsă mai departe, va crea probleme politice foarte mari. Există o așteptare din partea unor cercuri că ea va fi domolită, în urma unor procese de discuții.

Aceasta este explicația incapacității Maiei Sandu de a intra în dialog cu celelalte forțe politice. Nu pentru că ea dorește anticipate de dragul anticipatelor, ci pentru că o colaborare cu forțe politice corupte produce o descalificare politică totală, iar pentru ea aceasta este asemănător cu moartea. Această frică de „contactul vinovat”, de „mușcătura de măr”, dacă vreți, face ca Maia Sandu să nu intre într-un proces care este firesc pentru politică – discuția, negocierea și rezolvarea prin consens sau compromis a problemelor politice. Din această cauză, reținerea dată este periculoasă, dar o putem cumva înțelege, deoarece este inspirată de motive ideologice. Sperăm ca ea să fie depășită și nu se va agrava.

Turnurile Moscovei și tabla de șah numită Republica Moldova

■ **Când negocierile tripartite dintre UE-SUA-Rusia l-au determinat în iunie 2019 pe Plahotniuc să renunțe la putere, Igor Dodon a salutat această intervenție. Acum, când UE și SUA sunt de părere că alegerile anticipate ar putea fi soluția, Dodon lansează atacuri vehemente și le cere să nu se amestece în politica internă a R. Moldova. Ce s-a întâmplat între timp?**

■ Nu am auzit declarații ale Washintonului, Moscovei și ale UE cu privire la necesitatea anticipatelor. Poziția UE, pe care cel mai adesea o exprimă ambasadorul Peter Michalko, este una mai mult sau mai puțin univocă, ea este favorabilă Maiei Sandu și înclină spre alegeri anticipate. Asta fără ca să știm, de exemplu, poziția Germaniei, una care ar putea fi subsumată poziției UE sau poate fi una distinctă. Se aud voci, că la Berlin sunt și alte puncte de vedere. Și este normal să fie așa, deoarece vorbim despre respectarea principiilor statului de drept, ori Maia Sandu a încălcat în

mod clar aici Constituția și aici este o discuție, deoarece unii spun că atât timp cât nu este pedeapsă, nu există nici încălcare. Pedeapsa ar fi oricum una prea dificilă din punct de vedere procedural.

Poziția americană nu este deloc clară. Declarațiile recente ale domnului ambasador Derek Hogan nu sunt clare. Articolul ambasadorului american sub nicio formă nu relevă ideea anticipatelor. Și nici măcar numele Maiei Sandu nu este pomenit, deci este una mult mai echivocă.

De exemplu, Partidul Democrat a declarat că acceptă crearea unei majorități parlamentare și crearea unui guvern, respectându-se „liniile roșii”. Este același punct de vedere ca al lui Hogan. Din declarațiile ambasadorului american ar putea reieși că se dorește formarea unui guvern majoritar. Poziția americană este exprimată cu mai multă finețe și trebuie să fie decriptată. Cumva nu poate fi interpretată într-un mod univoc.

Poziția rușilor este diferită. Despre ei putem afirma că există poziția „celor două turnuri” și anume unul care îl susține pe Igor Dodon și turnul acela nu pledează pentru anticipate și există celălalt turn care susține forțe politice prorusești paralele despre care am vorbit - Mark Tcaciuk și Renato Usatîi.

Această ultimă abordare ar putea încuraja anticipatele, dar ea nu este dominantă pentru moment. De asta spun că, din punct de vedere geopolitic al factorului extern, nu există o unanimitate asupra alegerilor anticipate, ceea ce face pozițiile socialiștilor să fie mai solide și creează șanse serioase ca cealaltă soluție a creării unui guvern să fie susținută atât în interior, cât și în afară.

■ **Vă mulțumim!**

Mădălin Necșuțu

Dacă Igor Grosu nu va fi votat, Parlamentul ar putea fi dizolvat, iar după 90 de zile ar putea fi organizate alegeri parlamentare anticipate

Nicolae Osmochescu, jurist, profesor universitar și fost judecător al Curții Constituționale

Fostul judecător al Curții Constituționale, Nicolae Osmochescu, ne-a precizat într-un interviu care sunt resorturile juridice din spatele actualei crize politice și ce s-ar putea întâmpla după ce Maia Sandu l-a desemnat pe președintele interimar al PAS, Igor Grosu, să închege un nou guvern. Vă invităm să citiți detaliile interesante din punct de vedere procedural oferite de fostul judecător al Curții:

■ După desemnarea domnului Igor Grosu ca premier de către președintele Maia Sandu, și în cazul în care acesta nu va fi votat, se creează cumva premisele pentru anticipate?

■ Desigur că da. Este deja desemnat domnul Grosu, care are la dispoziție cele 15 zile în care trebuie să pregătească componența nominală a echipei și programul de guvernare și să vină cu aceste componente în fața Parlamentului. El trebuie să-și prezinte acest program pentru a solicita votul de încredere. Din punct de vedere procedural, dacă obține votul de încredere, el depune jurământul și funcționează ca un guvern plenipotențiar. În cazul în care nu obține votul de încredere, sunt acumulate toate condițiile pentru dizolvarea Parlamentului. Acestea ar fi cele două scenarii posibile.

În cazul în care domnul Grosu nu va fi votat, la începutul lunii aprilie, în termen de 90 de zile de la dizolvarea parlamentului vor fi organizate alegeri anticipate. Astfel, până în iulie nu pot fi organizate alegeri anticipate. Aceasta este matematică simplă și nu este o problemă.

■ Cum vedeți rolul Curții Constituționale azi, solicitată atât de intens să medieze conflictele dintre instituțiile statului? Ce demonstrează acest lucru și dacă este firesc ca CC să fie atât de solicitată?

■ Aceasta demonstrează un singur lucru fundamental. Principalelor instituții și principalilor factori decizionali le este frică să adopte decizii corecte, reale, dar dure. Și atunci se începe jocul sesizărilor la Curtea Constituțională - îi rugăm să interpreteze, să dea aviz și să-și expună părerea. În Constituție, este stipulat foarte clar raportul între principalele ramuri ale puterii - Legislativul, Executivul și Judiciarul. Ar trebui să analizăm foarte clar competențele acestor trei ramuri ale puterii și factorilor de decizie: Parlament, Prim-Ministru și Președinte.

Rămâne ca aceste norme constituționale să fie aplicate corect. Nu ca politicienii să încerce să le diminueze valoarea prin diferite interpretări prin prisma propriilor interese. Ele trebuie interpretate prin prisma interesului public, nu a celui de partid. Din această cauză, la orice mică problemă, care fie nu știu politicienii să o soluționeze, fie că nu vor să o soluționeze, ei merg la Curtea Constituțională. Și nu este firesc ca Curtea Constituțională să interpreteze, practic, toate articolele de nenumărate ori și ne referim aici la articolele de bază din Constituție.

■ Observați și presiuni din partea actorilor politici asupra Curții Constituționale?

■ Ele întotdeauna s-au manifestat și au fost clare, dar presiunile sunt sub formă de opinii, să le zicem așa, neformale, cum ar fi critici și așa mai departe. Deoarece să presezi Curtea Constituțională prin mecanisme oficiale nu este posibil. Nici politice și nici juridice. Cu toate acestea, se încearcă influențarea ei. Cu atât mai mult, însăși selectarea ei, numirea în funcție a judecătorilor în fond este făcută pe criterii politice. Politicul decide până la urmă. Doi judecători ai Curții sunt aleși de către Parlament, doi din partea Guvernului și doi din sistemul judecătoresc. Și vrem sau nu vrem, influența politică se simte.

■ Există această opinie în spațiul public precum că Maia Sandu s-ar purta abuziv în raport cu deciziile Curții Constituționale și că ar aduce aminte despre cum

funcționa Curtea Constituțională pe vremea lui Plahotniuc. Sunteți de acord cu astfel de afirmații?

Nu sunt categoric de acord cu astfel de afirmații, dat fiind faptul că indiferent de cum sunt calificate acțiunile actualului președinte Maia Sandu, aș vrea să ne amintim cum erau acțiunile și pașii întreprinși de foștii președinți.

Începând cu Lucinschi, iar mai apoi Voronin declarau sus și tare că Moldova este o republică parlamentară și că noi vom întări Parlamentul pe toate aspectele. În realitate însă era super-prezidențială, deoarece el controla tot ce se mișca. În opinia mea, cel mai corect în relațiile cu instituțiile statului, deși nu întotdeauna neutru, a fost președintele Nicolae Timofti, care urma cu strictețe normele constituționale. El fiind jurist, avea cunoștințe profunde în materie de drept, inclusiv cel constituțional. A fost primul jurist de profesie care a devenit șeful statului.

După Timofti a venit domnul Dodon în calitate de președinte, opinia căruia se schimba de șapte ori pe săptămână. El își dorea o verticală a puterii cu președintele jucător suprem. Acum însă spune că Republica Moldova este o republică parlamentară.

În prezent, doamna Maia Sandu își realizează strict competențele și atribuțiile sale. Ea nu dictează, ci ea solicită sau recomandă. Prin prisma poziției sale, așa și trebuie să fie, ca un coordonator și arbitru între cele ramuri ale puterii.

■ Cum apreciați decizia Curții Constituționale din 23 februarie privind numirea repetată a Nataliei Gavrilă la funcția de premier?

■ Eu consider că aceasta a fost o decizie previzibilă, dar nu întru totul corectă. Norma constituțională este clară în acest sens. Președintele, după consultarea fracțiunilor, propune candidatura la funcția de prim-ministru.

Este o practică internațională, că atunci când o fracțiune parlamentară deține majoritatea parlamentară care permite necondiționat votarea unui prim-ministru, adică are 50+1 voturi, președintele este încrezător că guvernul propus va avea susținere politică și va fi investit. Dar președintele, reieșind din spiritul Constituției și doar la noi, ci în toată lumea democratică, are dreptul discreționar de a propune o candidatură în care are încredere și cu care va lucra constructiv.

Vrem sau nu vrem, chiar dacă nu este stipulat în constituție, Președintele face parte din Executiv și nu din Legislativ sau sistemul judiciar.

Aceste ultime două luni au arătat că președintele Maia Sandu se consultă și cu societatea civilă, deși unii chiar o acuză că face abuz de consultări cu societatea civilă și așa mai departe, dar nu este așa.

■ Vă mulțumim!

Mădălin Necșuțu

Editorial

Republica Moldova, strânsă în menghina pandemiei și anticipatelor

S-a făcut deja un an de la apariția „pacientul zero” în Republica Moldova. O femeie zbura atunci din Italia spre Republica Moldova și devenea, așa cum aveau să-i stigmatizeze în statisticile oficiale apoi pe toți ceilalți reveniți în țară, primul „caz de import”. Se întâmpla pe 7 martie, atunci când numele ei, cu toate datele personale aferente, era rostit la televizor de fostul președinte de atunci, Igor Dodon. Cetățenii erau împărțiți atunci în „produse de import” și „autohtone”, iar mesajele cum că cei plecați în diaspora ar face bine să rămână acolo unde sunt și să nu mai aducă boala în Republica Moldova, era omniprezent.

Între timp, Republica Moldova a alunecat din criză în criză în acest ultim an. Preocupate mai mult de susținerea candidatului Igor Dodon la președinție, autoritățile au tratat pandemia ca pe un fenomen sezonier care ar trebui să treacă de la sine. Deși toată lumea civilizată făcea deja antecontracte pe vaccinurile ce urmau a fi făcute în toate laboratoarele lumii pe repede-înainte, Republica Moldova se afunda în marasmul grijilor cotidiene pentru alegerile prezidențiale.

A urmat apoi un joc de totul sau nimic, odată cu apropierea oficială a campaniei electorale din septembrie 2020. Echipe de Black PR în strânsă legătură cu Kremlinul și serviciilor secrete rusești au fost importate de Moscova, iar mașinăriile de propagandă și mercenarii de presă au fost puse în funcțiune. Gurile de tun au fost pregătite pentru

Mădălin Necșuțu,
corespondent Balkan Insight și
G4Media la Chișinău

salvele decisive ce trebuiau trase asupra contracandidaților. Republica Moldova se pregătea atunci nu de un război cu pandemia, ci de unul politic intern.

Între cinism și incapacitate

În cele din urmă, toate aceste mașinațiuni nu l-au ajutat pe Igor Dodon să câștige. Acesta a pierdut lamentabil cursa prezidențială, dar nu înainte să facă un ultim deranj pentru cei ce urmau să vină. Pe scurt, să lase acea „moștenire grea” succesorilor săi în cazul unor alegeri anticipate. Sau „nucleara bugetară”, așa cum au mai numit-o analiștii politici și economici. Igor

Dodon și fostul său consilier și premier, Ion Chicu, au adoptat „tactica pârjolului bugetar”. Nu au lăsat niciun ban în visteria statului. Mulți au acuzat o tactică premeditată, à la Ludovic al XV-lea, sub sloganul „după mine, potopul!”.

În mod cinic, încă o dată, toate aceste manevre și calcule politice au fost decontate de cetățeni. Chiar dacă toată lumea începea deja să își vaccineze cetățenii la început de 2021, în spitalele din țară bătea vântul. Nici urmă sau perspectivă de vaccin, deoarece preț de un an de zile nici Igor Dodon și nici Ion Chicu nu s-au preocupat de acest aspect vital. Politica a fost mai presus de orice.

Războiul imagologic pe vaccinuri

În 2021, criza politică a continuat să se suprapună pe cea medicală și invers în tot felul de convulsii

sinusoidale. În ultimele luni, transferul disputelor geopolitice s-a mutat în zona vaccinurilor. Tema „Occident versus Rusia” s-a transpus și în politica internă. Dodon a făcut lobby pentru vaccinul rusesc Sputnik V, fără a avea vreo mână de ajutor din partea Moscovei în acest sens, în timp ce Maia Sandu s-a bazat pe ajutor trimis din România și UE. România a trimis primele 21.600 de doze de vaccinuri, în timp ce UE și SUA au venit prin intermediul platformei internaționale COVAX cu alte 14.400. În schimb, de aproape o lună, cele 200 - 300.000 de doze de vaccin rusesc Sputnik V nu și-au făcut apariția la Chișinău.

Cifre alarmante în continuă creștere, bâlbe politice în cascadă

În schimb, deja peste 210.000 dintre moldoveni s-au îmbolnăvit de COVID-19. Și asta numai oficial. Peste 4.400 de oameni și-au pierdut viața, iar numărătoarea continuă într-un ritm galopant. Pe lângă factorul sanitar, pentru aceste cifre sunt responsabili cei care au condus frâiele țării în ultimul an. Dodon a denunțat recent „cinismul” politicianilor care ar trebui să se ocupe de criza pandemică. Dar acest „cinism” despre care vorbește este unul cel puțin ciudat.

Premierul interimar Aureliu Ciocoi și Parlamentul au găsit 70 de milioane de lei pentru vaccinuri. Abia pe 18 martie s-a urnit din loc achiziția de vaccinuri.

Între timp, la Agenția Medicamentului, controlată de socialiști, se profilează o mega-afacere cu interese private și un contract dat cu dedicație. Ambele pentru vaccinul rusesc Sputnik V. Analistii politic privesc cu îngrijorare la acest aspect, suspectând o nouă afacere oneroasă din bani publici și chiar pe viața cetățenilor.

Pandemia nu cruță pe nimeni, de la simpli țărani, la personalitățile țării. Chiar și premierul Ion Chicu a ajuns la terapie intensivă cu COVID-19, dar după ce și-a revenit a anunțat cu emfază că este gata să-și creeze un partid-spoiler pe dreapta, gata să

rupă din voturi pe acest segment în perspectiva viitoarelor alegeri parlamentare. Pe de altă parte, nici Maia Sandu nu a renunțat la ideea anticipatelor și a mers cu un al doilea „candidat perdant” la funcția de premier, în persoana fostului coleg de partid, Igor Grosu. Acesta a declarat că anticipatele se vor desfășura undeva la vară, după stabilizarea situației pandemice. În schimb, socialiștii vad desfășurarea anticipatelor la toamnă, după ce criza o va fi erodat-o politic și pe Maia Sandu sau guvernul lor provizoriu va fi rezolvat o parte din criza pandemică printr-o campanie masivă de vaccinare.

Cert este că nebuloasa politică de la Chișinău va continua probabil cu un nou episod la Curtea Constituțională, după data de 23 martie, una la care mandatul provizoriu a lui Aureliu Ciocoi în fruntea guvernului va expira. De altfel, Igor Dodon a și declarat că Igor Grosu nu va primi voturile și că socialiștii vor veni cu propriu candidat.

Cum criza medicală se accentuează în Republica Moldova, este dificil de crezut că cineva va reuși să tragă dividende politice. Nici în ceasul al doisprezecelea socialiștii nu au de gând să reducă motoarele, dar nici Maia Sandu și PAS nu vor să o facă. În cazul în care primul dintre beligeranți va clipi, va putea pierde această bătălie pentru putere. Socialiștii, în cazul unor anticipate, ar putea trece din nou în opoziție. În schimb, Maia Sandu cu toate pârghiile puterii în mână - Președinție, majoritate în Parlament și Guvern - ar avea șansa unică de a scoate Republica Moldova din marasmul ultimilor 30 de ani de existență a acestui stat și de a o duce cu motoarele turate la maxim pe calea reformelor europene.

Dar până atunci, cine va gestiona mai bine la modul practic și imagologic criza sanitară și va realiza o campanie de vaccinare rapidă și eficientă, acela va pleca din pole-position în cursa alegerilor parlamentare anticipate care se profilează tot mai clar la orizont.

Opinia Expertului

După peste 25 de ani de evoluție constituțională, sistemul politic moldovenesc a ajuns într-un blocaj instituțional

Alegerea Maiei Sandu în calitate de președinte al Republicii Moldova, cu un număr fără precedent de voturi, a cauzat un conflict instituțional la nivel înalt între instituția Președinției și cea a Parlamentului. Acest conflict între cele două instituții este cauzat de două aspecte: pe de o parte conflictul (discrepanța) dintre legitimitatea politică și legalitatea constituțională și pe de cealaltă parte, disputa pentru atribuția desemnării candidaturii la funcția de prim-ministru a guvernului.

Ion Tăbârță, analist politic, Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”

Contextul juridic al blocajului politic – discrepanța dintre legitimitate și legalitate

La momentul adoptării Constituției, la 29 iulie 1994, s-a decis ca forma de guvernământ în Republica Moldova să fie cea semiprezidențială (numită și mixtă), în conformitate cu care puterea executivă avea un caracter bicefal, ea fiind împărțită între Președinție și Guvern. Conflictele instituționale între instituțiile Președinției și Parlamentului asupra controlului guvernului au dus la modificările constituționale din 5 iulie 2000, prin care au fost „tăiate” din prerogativele șefului statului. Esența modificărilor constituționale din anul 2000 – după care Republica Moldova a devenit stat cu formă de guvernământ parlamentară – se refereau la modalitatea alegerii șefului statului (art.78), din directă de către popor la indirectă de către parlament. Alegerea șefului statului de către legislativ a fost un factor temeinic în diminuarea legitimității Președinției în raport cu Parlamentul. O altă modificare constituțională importantă realizată în iulie 2000 s-a referit la

abrogarea art.83 din Constituție, care prevedea că președintele Republicii Moldova avea dreptul să participe la ședințele guvernului, prezidându-le pe cele la care participă, și să consulte cabinetul de miniștri în probleme urgente sau de importanță deosebită.

Totuși, anumite prevederi constituționale specifice unei republici semiprezidențială de guvernare au fost păstrate de către șeful statului. Printre acestea și atribuția desemnării candidaturii la funcția de prim-ministru al guvernului. În conformitate cu art.98, alin.(1) al Constituției, președintele Republicii Moldova, după consultarea fracțiunilor parlamentare, desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru. În textul Constituției nicăieri nu este stipulat că șeful statului este obligat să desemneze un candidat agreeat și acceptat de către majoritatea parlamentară.

Până la finele anului 2015 nu au apărut probleme între Președinție și Parlament în procedura de desemnare a candidaturii la funcția de prim-ministru al Guvernului. La 29 decembrie 2015, în condițiile crizei politice

privind investirea unui nou cabinet de miniștri, Curtea Constituțională a emis o hotărâre în conformitate cu care, în cazul constituirii unei majorități parlamentare absolute, președintele Republicii Moldova desemnează candidatul susținut de această majoritate. Curtea și-a argumentat hotărârea având la bază două elemente: 1) statutul șefului statului este inferior statutului parlamentului, deoarece președintele țării este ales indirect, iar parlamentul direct; 2) președintele Republicii Moldova este emanația majorității parlamentare, ceea nu-i permite acestuia să ignore eventuala constituire a unei majorități absolute în legislativ.

Se cere menționat faptul că această decizie controversată a Curții Constituționale a fost luată într-un context politic concret și pentru ca o anumită persoană – Vladimir Plahotniuc – să fie numit în calitate de candidat la funcția de prim-ministru.

Cu toată această controversă, decizia Curții Constituționale din 29 decembrie 2015 a fost o decizie logică în direcția transformării tot mai mult a Republicii Moldova într-un stat cu o forma de guvernare caracteristică pentru o republică parlamentară clasică. Însă, total contrar logicii deciziei din 29 decembrie 2015, Curtea Constituțională, la 4 martie 2016, a luat o altă decizie prin care, invocând încălcări de procedură, a declarat neconstituțională modificarea operată la art.78 al Constituției la 5 iulie 2000, în așa mod revenindu-se la modalitatea inițială de alegere a șefului statului – direct de către cetățeni.

Decizia din 4 martie 2016 a Curții Constituționale a însemnat o „întoarcere bruscă” spre o republică semiprezidențială. Totodată, această decizie a anulat principalele argumente ale Curții Constituționale din 29 decembrie 2015, prin care șeful statului era obligat să desemneze persoana majorității parlamentare în calitate de candidat la funcția de prim-ministru al guvernului.

Prin decizia Curții din 4 martie 2016 s-a revenit la recunoașterea legitimității șefului de stat și egalarea acesteia cu legitimitatea parlamentului. Odată cu reîntoarcerea la alegerea directă a șefului statului era logic ca președintelui Republicii Moldova să-i fie „restituite” atribuțiile „tăiate” la 5 iulie 2000 și 29 decembrie 2015, ceea ce Curtea Constituțională nu a făcut, tot din motive politice.

Ba mai mult, Curtea Constituțională a decis, la 17 octombrie 2017, că președintele Republicii Moldova poate fi suspendat temporar și instituit interimatul funcției care permite președintelui parlamentului sau primului-ministru să exercite temporar obligațiile constituționale ale șefului statului.

În acest moment, după peste 25 de ani de evoluție juridică, este evident că sistemul politic moldovenesc a intrat într-un blocaj instituțional. S-a ajuns în această situație din cauza deciziilor conjuncturale influențate politic ale Curții Constituționale, care au provocat o discrepanță între legitimitatea politică și legalitatea constituțională.

Disputele procedurale și politice privind subiectul alegerilor parlamentare anticipate

În conformitate cu Constituția Republicii Moldova, Parlamentul poate fi dizolvat în două condiții juridice – *legislativ nefuncțional* timp de 3 luni de zile (art.85 alin.(1)) și *imposibilitatea formării guvernului* în următoarele condiții: 1) timp de 3 luni (art.85 alin.(1)) și 2) în termen de 45 de zile de la prima solicitare a candidatului și numai după respingerea a cel puțin două solicitări de investitură (art.85 alin.(2)).

Însă la modul practic, în limitele constituționale ale acestui articol, este foarte dificil de ajuns la dizolvarea Parlamentului și organizarea alegerilor anticipate. Pentru a se reuși încetarea funcționării înainte de termen a unui legislativ este necesar ca el să fie foarte dispersat, imposibil de încheșat anumite majorități sau, din contra, să fie un consens al majorității parlamentare care trebuie să simuleze procedura de investitură a unui nou guvern.

În condițiile politico-juridice de formare a guvernului, acțiunile șefului statului devin proactive în determinarea evoluției etapelor politice, care pot duce, fie la alegerea unui nou cabinet de miniștri, fie la întrunirea condițiilor pentru dizolvarea parlamentului.

În conformitate cu prevederile constituționale (art.98 alin.(1), dar și ale Hotărârilor CC din 29.12.2015 și din

06.08.2020), la prima etapă președintele statului trebuie să aibă consultări cu fracțiunile parlamentare, după care, la următoarea etapă, să desemneze candidatul la funcția de prim-ministru.

La consultările cu șeful statului din 28 decembrie 2020, toate fracțiunile parlamentare au declarat că își doresc alegeri parlamentare anticipate (cu excepția Partidului „Șor”, care s-a pronunțat pentru investirea unui guvern), fără a nominaliza o candidatură la funcția de prim-ministru. După consultările din 28 decembrie, președinția, susținută de PAS, nu a avut elaborată o strategie bine stabilită după care să se conducă în a ajunge la scopul propus – alegeri parlamentare anticipate. Inițial, s-a mers pe scenariul autodizolvării Parlamentului. Deputații PAS s-au adresat la Curtea Constituțională în vederea elucidării posibilității dizolvării parlamentului prin adoptarea de către forul legislativ a unei hotărâri în acest sens cu o majoritate calificată de două treimi de voturi ale deputaților.

Răspunsul Curții Constituționale a fost că Parlamentul poate fi dizolvat doar în condițiile art.85 al Constituției. Drept urmare, președintele Maia Sandu a desemnat-o la funcția de prim-ministru pe Natalia Gavrilă. Cadru constituțional al Republicii Moldova a creat o situație paradoxală în legislativul moldovenesc la 11 februarie. Candidatul la funcția de prim-ministru a cerut de la deputați nu votul de încredere, dimpotrivă, de a nu fi votată pentru a deschide calea spre alegeri parlamentare anticipate.

În timpul dezbaterilor din plen referitoare la investirea lui Gavrilă, președintele socialiștilor, Igor Dodon, pentru a-i demonstra șefului statului că puterea politică reală în Republica Moldova îi aparține Parlamentului condus de PSRM, a anunțat despre existența unei candidaturi la funcția de prim-ministru (Mariana Durleșteanu),

pentru care au semnat 54 de deputați. Aici se cere să fie menționat că după trecerea valului postelectoral a devenit limpede că, în realitate, majoritatea partidelor parlamentare nu-și doresc alegeri parlamentare anticipate.

În replică, președintele Maia Sandu, nu a acceptat candidatura impusă de triumviratul Dodon-Șor-Plahotniuc (care au adunat semnăturile celor 54 de deputați) și în aceeași zi a înaintat-o repetat pe Natalia Gavriliță drept candidat la funcția de prim-ministru al Guvernului. La rândul lor, deputații socialiști au atacat decretul președintelui Sandu la Curtea Constituțională cu acuzația că acțiunile șefului sunt neconstituționale. La 23 februarie, verdictul Curții la această adresare a fost că decretul șefului statului este unul neconstituțional, astfel întorcând situația politico-juridică la data de 11 februarie, când în Parlament nu a fost votată candidatura lui Gavriliță.

După decizia Curții Constituționale din 23 februarie, timp de câteva săptămâni s-a intrat într-un suspans politic, deoarece președintele Maia Sandu a declarat că nu va mai desemna nici o candidatură la funcția de prim-ministru și că va aștepta data de 23 martie, când se vor împlini cele trei luni de la demisia guvernului Chicu, după care se va adresa la Curtea Constituțională cu sesizarea privind posibilitatea emiterii decretului de dizolvare a Parlamentului.

Anterior, la momentul desemnării repetate a Nataliei Gavriliță, președintele Sandu a declarat că se va conduce după scenariul – alegeri parlamentare anticipate sau referendum de destituire a șefului statului? Această abordare intransigentă a președintelui Sandu privind subiectul desemnării unui nou candidat la funcția de prim-ministru a provocat un val de critici dure din partea altor formațiuni politice, șeful statului fiind acuzat de încălcarea premeditată a Constituției. În același timp, facțiunile parlamentare au declarat că nu vor iniția procedura de demitere a șefului statului.

Ulterior, după consultările avute cu diferite grupuri din societate, președintele Sandu a revenit asupra deciziei de a aștepta ziua de 23 martie fără a mai întreprinde careva acțiuni cu privire la desemnarea unui candidat la funcția de prim-ministru.

La 16 martie, după o nouă rundă de consultări cu fracțiunile parlamentare, președintele Republicii Moldova l-a desemnat pe Igor Grosu în calitate de candidat la funcția de prim-ministru. Spre deosebire de decretul de desemnare repetată a lui Gavriliță, decretul de nominalizare a lui Grosu este perfect constituțional fiindcă, chiar în timpul consultărilor președintelui cu fracțiunile parlamentare, candidatul formalizat Durleșteanu a anunțat că își retrace candidatura de la funcția de prim-ministru.

Totodată, președintele Sandu a respectat procedurile constituționale referitoare la consultarea fracțiunilor parlamentare și desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru.

Concluzii

În Republica Moldova, la începutul anului 2021, s-a creat o incertitudine politico-juridică aproape totală, legată de subiectul constituirii unui guvern și al alegerilor parlamentare anticipate.

Deocamdată, nu există o predictibilitate privind deznodământul acestui blocaj, siguranță fiind doar una – că actorii politici se vor mai adresa cu sesizări la Curtea Constituțională pentru a dezlega această situație politico-juridică complicată.

Sistemului politic moldovenesc a ajuns în acest punct al evoluției sale pentru că actorii politici au modificat Constituția conjunctural, în funcție de contextul politic, iar Curtea Constituțională a Republicii Moldova s-a lăsat antrenată în disputele politice, luând decizii în conformitate cu interesele forțelor politice aflate la putere.

Odată depășită această criză, se impune o resetare constituțională, imparțială de factorii politici, a sistemului politic pentru a nu perpetua astfel de blocaje instituționale pe viitor.

Opiniile exprimate de experți în cadrul editorialelor nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și al Asociației pentru Politică Externă (APE).

Asociația pentru Politică Externă (APE) este o organizație neguvernamentală angajată în susținerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și facilitarea procesului de soluționare a problemei transnistrene în contextul europeanizării țării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experți locali, personalități publice, de foști oficiali guvernamentali și diplomați de rang înalt, toți fiind animați de dorința de a contribui cu bogata lor experiență și expertiză la formularea și promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile și eficiente.

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.